https://doi.org/10.34142/23129387.2026.75.02
УДК 159.937:159.954
ORCID 0000-0003-2388-0306
ORCID 0000-0002-6810-9104

ТВОРЧЕ СПРИЙМАННЯ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ МЕХАНІЗМ КОНСТРУЮВАННЯ НОВОГО ДОСВІДУ

І.М. Біла[1AB], Н.І. Костенко[2D]

[1] Доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології, філософії та суспільних наук, Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, м. Київ, Україна.

E-mail: bila.iryna@tnu.edu.ua

[2] Кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та психології, Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова, вул. Пирогова, 56, м. Вінниця, Україна.

E-mail: kostenkonatalie77@gmail.com

Авторський внесок: A – дизайн дослідження; B – збір даних; D – підготовка рукопису.

Актуальність дослідження. Зростання складності та невизначеності сучасного інформаційного середовища змінює психологічні вимоги до сприймання. Людина взаємодіє не лише зі значним обсягом інформації, а й з неповними, неоднозначними та структурно неоднорідними стимулами, які потребують відбору, осмислення й перебудови. За таких умов сприймання не зводиться до пасивної реєстрації зовнішніх властивостей. Воно набуває характеру активного процесу, у якому попередній досвід, перцептивні гіпотези, категоризація, аналогізування та мисленнєві стратегії беруть участь у конструюванні осмисленого образу дійсності. Проблема творчого сприймання є важливою для пояснення того, як формується новий досвід у взаємодії людини з незнайомим візуальним та інформаційним матеріалом. Окремого теоретичного розгляду потребує естетичне сприймання, оскільки форма, композиція, виразність і стильова організація візуального матеріалу вимагають диференційованого опрацювання та створюють можливості для множинної інтерпретації й творчого перетворення досвіду.

Методи. Використано теоретичний аналіз, порівняння, концептуальний синтез і систематизацію українських та міжнародних психологічних підходів до творчого мислення, творчого конструювання, опрацювання нової інформації, візуального та естетичного сприймання. Стратегіальний підхід до творчого мислення розглянуто у взаємозв'язку з дослідженнями щодо творчого конструювання та мисленнєвих стратегій побудови образу світу. Сучасні моделі естетичного опрацювання та дослідження естетичних здібностей використано для уточнення ролі перцептивної диференціації, категоризації, інтерпретації та оцінювання у конструюванні нового досвіду.

Висновки. Творче сприймання обґрунтовано як активний процес конструювання нового досвіду, у якому сенсорна інформація відбирається, диференціюється, співвідноситься з попередніми знаннями, перебудовується та інтерпретується. Його творчий характер найбільш виразно виявляється тоді, коли стимул є новим, неповним, неоднозначним або допускає кілька осмислених способів організації. Аналогізування, категоризацію, перцептивні гіпотези, стратегіальне перетворення та оцінювання розглянуто як взаємопов'язані механізми цього процесу. Естетичне сприймання є сферою, у якій ці механізми проявляються особливо виразно. Естетичні здібності не ототожнюються з творчим сприйманням, а розглядаються як індивідуально-психологічні ресурси, що можуть підвищувати диференційованість та інтерпретаційну насиченість візуального досвіду.

Ключові слова: *творче сприймання, творче мислення, творче конструювання, нова інформація, аналогізування, категоризація, візуальна інформація, естетичне сприймання, естетичні здібності, естетичний досвід.*

CREATIVE PERCEPTION AS A PSYCHOLOGICAL MECHANISM OF CONSTRUCTING NEW EXPERIENCE

***Iryna Bila*[1AB], *Nataliia Kostenko*[2D]**

[1] Doctor of Sciences in Psychology, Professor, Professor of the Department of Psychology, Philosophy and Social Sciences, V. I. Vernadsky Taurida National University, Kyiv, Ukraine.

E-mail: bila.iryna@tnu.edu.ua

[2] PhD in Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Pedagogy and Psychology, National Pirogov

Memorial Medical University, 56 Pyrohova Street, Vinnytsia, Ukraine.
E-mail: kostenkonatalie77@gmail.com

Relevance of the study. The growing complexity and uncertainty of the contemporary information environment changes the psychological requirements for perception. A person encounters not only an increasing amount of information but also incomplete, ambiguous and structurally heterogeneous stimuli that require selection, interpretation and reconstruction. Under these conditions, perception cannot be reduced to passive registration of external properties. It becomes an active process in which previous experience, perceptual hypotheses, categorization, analogizing and thinking strategies participate in constructing a meaningful representation of reality. The problem of creative perception is therefore important for explaining how new experience is formed when a person deals with unfamiliar visual and informational material. A separate theoretical issue concerns aesthetic perception, since visual form, composition, expressiveness and stylistic organization require differentiated processing and may create conditions for multiple interpretations and creative transformation of experience.

Methods. The study uses theoretical analysis, comparison, conceptual synthesis and systematization of Ukrainian and international psychological approaches to creative thinking, creative construction, processing of new information, visual perception and aesthetic experience. The strategic approach to creative thinking developed in Ukrainian psychology of creativity is considered together with research on creative construction and thinking strategies involved in constructing an image of the world. Contemporary models of aesthetic processing and studies of aesthetic abilities are used to clarify the role of perceptual differentiation, categorization, interpretation and evaluation in constructing new experience.

Conclusions. Creative perception is substantiated as an active process of constructing new experience in which sensory information is selected, differentiated, related to previous knowledge, reorganized and interpreted. Its creative character becomes most evident when a stimulus is novel, incomplete, ambiguous or allows several meaningful ways of organization. Analogizing, categorization, perceptual hypotheses, strategic transformation and evaluation are considered interrelated mechanisms of this process. Aesthetic perception represents a psychologically significant

domain in which these mechanisms are especially visible. Aesthetic abilities are not identified with creative perception; they are considered individual psychological resources that can increase the differentiation and interpretive richness of visual experience.

Keywords: *creative perception, creative thinking, creative construction, new information, analogizing, categorization, visual information, aesthetic perception, aesthetic abilities, aesthetic experience.*

Вступ. Сприймання традиційно визначають як психічний процес, завдяки якому людина отримує цілісну інформацію про предмети та явища. Однак таке визначення не повністю пояснює ситуації, у яких перцептивний матеріал є новим, неповним, суперечливим або допускає декілька принципів організації. У таких умовах інформацію необхідно відібрати, співвіднести з попереднім досвідом, включити до системи категорій, доповнити припущеннями та організувати у цілісний образ. Саме тут сприймання безпосередньо взаємодіє з мисленням і набуває конструктивного характеру.

Особливої актуальності ця проблема набуває в умовах інформаційної невизначеності. У колективних монографіях, присвячених функціонуванню творчого мислення в інформаційно-віртуальному просторі та в умовах інформаційної невизначеності, складне інформаційне середовище розглядається як простір, у якому істотного значення набувають розуміння, перетворення образів і стратегіальна організація мисленнєвого процесу (Моляко та ін., 2021, 2024). У дослідженнях творчого сприймання науковцями лабораторії психології творчості Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України увага зосереджується, зокрема, на мисленнєвих стратегіях конструювання образу світу (Моляко та ін., 2024). Це дає підстави розглядати образ дійсності не як безпосередню копію середовища, а як результат активної організації досвіду суб'єктом.

Поняття творчого сприймання конкретизує цю активність. Творчість у сприйманні виявляється тоді, коли для розуміння об'єкта недостатньо готової схеми і виникає потреба виявити нові зв'язки, побудувати перцептивну гіпотезу, змінити принцип категоризації або перебудувати попередній досвід. Новий стимул може бути осмислений через аналогію з відомими об'єктами, через виділення структурно важливих ознак або через формування нової схеми, здатної інтегрувати раніше не пов'язані властивості.

Наукові праці дослідників створюють продуктивну основу для такого розуміння. У монографії «Психологія творчого конструювання

в дошкільному віці» творче конструювання нами розглядається у межах системно-стратегіальної концепції, а сам процес простежується від зародження творчого задуму до його втілення (Біла, 2011). Суб'єкт не просто відтворює зовнішній зразок, а перетворює наявний матеріал відповідно до задуму, зіставляє проміжний результат з образом бажаного та коригує подальші дії.

Особливий інтерес у цьому контексті становить естетичне сприймання. Художній або інший естетично організований об'єкт, як правило, не має лише одного функціонально правильного способу інтерпретації. Його сприймання залежить від форми, кольору, композиції, стилю, виразності, контексту, попередніх знань і досвіду людини. Суб'єкт диференціює властивості об'єкта, встановлює відношення між ними, класифікує побачене, співвідносить його з відомими зразками та формує власну інтерпретацію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В українській психології творчості сформовано стратегіальне розуміння мисленнєвої діяльності, відповідно до якого розв'язання нової задачі визначається не окремою операцією, а організацією цілісного процесу. Розуміння нової інформації розглядається як процес розв'язування задачі (Моляко та ін., 2020). Якщо новий стимул не вкладається у вже сформовану схему, перед суб'єктом постає задача визначити, які ознаки є суттєвими, як вони пов'язані між собою та яка інтерпретація дає змогу організувати їх у змістовну цілісність.

Колективні монографії лабораторії психології творчості Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України 2021 та 2024 років акцентують роль розуміння, стратегіальної організації та перетворення інформації (Моляко та ін., 2021, 2024). Такий підхід дає змогу не розділяти сприймання і мислення на незалежні етапи. Перцептивний матеріал стає змістом мисленнєвої діяльності, а мисленнєві стратегії визначають, які властивості сприйнятого будуть виділені та за яким принципом вони будуть організовані.

Творче конструювання нами представлене як системний процес, у якому задум, аналіз умов, перетворення матеріалу, апробація та оцінювання результату взаємодіють між собою (Біла, 2011). Для проблеми творчого сприймання важливо, що перцептивний контроль супроводжує весь процес конструювання. Суб'єкт сприймає поточний стан об'єкта, співвідносить його з образом можливого результату, виявляє невідповідності й відповідно перебудовує дію або сам задум.

У дослідженні особливостей сприймання нової візуальної інформації акцент переноситься безпосередньо на перцептивний

аспект новизни (Біла, 2012). Новий візуальний матеріал потребує встановлення зв'язків між уже відомими та незнайомими характеристиками. Саме тут істотного значення набуває аналогізування. Його творча функція полягає не в буквальному перенесенні готової схеми, а у виявленні структурної або функціональної подібності.

Міжнародні дослідження естетичного досвіду доповнюють цю логіку моделями активного опрацювання візуального матеріалу. Г. Ледер, Б. Белке, А. Оберст і Д. Аугустін описали естетичне сприймання як послідовність перцептивного аналізу, інтеграції імпліцитної пам'яті, експліцитної класифікації, когнітивного опанування та оцінювання (Leder et al., 2004). Суб'єкт аналізує характеристики об'єкта, співвідносить їх із попереднім досвідом, класифікує побачене, шукає смисл і формує оцінку.

М. Пеловскі, П. Маркі, Й. Лаурінг і Г. Ледер показали значення невідповідності між очікуваннями суб'єкта та властивостями сприйнятого об'єкта (Pelowski et al., 2016). Така невідповідність може спричинити перегляд початкової інтерпретації, зміну когнітивної схеми та переосмислення власного досвіду. Для творчого сприймання це принципово: якщо наявна схема не організує стимул, суб'єкт може перебудувати спосіб його інтерпретації.

Н. Мишковскі та Ф. Зенасні наголошують, що естетичні здібності не слід зводити до уподобань, і пропонують ширше розуміння цього конструкта (Myszkowski & Zenasni, 2016). Дослідження Н. Мишковскі, М. Сторма, Ф. Зенасні та Т. Любара показало, що візуальна естетична чутливість пов'язана з інтелектуальними можливостями, відкритістю до естетичного досвіду та образною дивергентною продуктивністю, однак не зводиться до жодної з цих характеристик (Myszkowski et al., 2014).

Мета дослідження. Теоретично обґрунтувати творче сприймання як психологічний механізм конструювання нового досвіду та визначити роль аналогізування, категоризації, перцептивного перетворення й естетичної диференціації в активній організації нового візуального та інформаційного матеріалу.

Результати. Узагальнення українських і міжнародних підходів дає підстави розмежувати творче сприймання, елементарне сенсорне опрацювання та творчість як створення зовнішнього оригінального продукту. Творче сприймання характеризує такий спосіб перцептивної активності, за якого суб'єкт самостійно конструює принцип організації стимулу, якщо цей принцип не визначається однозначно

сформованими схемами. Результатом стає новий або істотно перебудований перцептивний образ, який включається до структури індивідуального досвіду.

Першою умовою творчого перцептивного опрацювання є новизна. Знайомі стимули переважно розпізнаються за допомогою усталених категорій і автоматизованих схем. Нова інформація може містити незнайомі елементи, незвичні поєднання відомих властивостей або структуру, яка суперечить очікуванням. За цих умов простого впізнавання недостатньо. Суб'єкт має визначити значущі ознаки, встановити можливі зв'язки між ними та побудувати припущення щодо організації матеріалу (Моляко та ін., 2020).

Другою умовою є невизначеність. Стимул може бути неповним, неоднозначним або допускати декілька інтерпретацій. Невизначеність перешкоджає миттєвому завершенню перцептивного процесу й потребує утримання альтернативних гіпотез. Замість автоматичного вибору першої знайомої категорії людина може порівнювати варіанти, змінювати принцип групування та виявляти відношення, які спочатку залишалися непоміченими.

Одним із механізмів такої активності є аналогізування. Новий досвід не конструюється незалежно від попереднього. Творча функція аналогії полягає у перенесенні відношень, а не в механічному копіюванні зовнішніх ознак. Суб'єкт може виявити структурну, функціональну або смислову подібність між незнайомою конфігурацією та вже відомою і використати цю подібність як робочу гіпотезу.

Категоризація виконує близьку, але відмінну функцію. Творче сприймання передбачає здатність змінювати основу категоризації, якщо початковий принцип не пояснює об'єкт. Один і той самий візуальний матеріал може бути організований за формою, функцією, стилем, емоційною виразністю, просторовими відношеннями або змістом, і кожний із цих принципів формує інший перцептивний результат.

Перцептивні гіпотези поєднують аналогізування й категоризацію з активним конструюванням. Суб'єкт передбачає можливий спосіб організації стимулу та перевіряє його відповідність доступній інформації. Якщо гіпотеза не пояснює частину матеріалу, її перебудова дозволяє новим властивостям стати психологічно значущими та змінити структуру сформованого образу.

Стратегіальний підхід доповнює цей аналіз рівнем цілісної організації діяльності. Стратегія може визначати орієнтацію на

подібність або відмінність, на цілісну структуру або деталі, на збереження першої інтерпретації або генерування альтернатив. Дослідження мисленнєвих стратегій конструювання образу світу науковцями лабораторії психології творчості Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України підтверджують залежність організації досвіду від способів відбору й перетворення інформації (Моляко та ін., 2024).

Творче конструювання демонструє, як перцептивні механізми включаються до продуктивної діяльності. Створення нового об'єкта передбачає постійний цикл сприймання актуального стану, зіставлення його із задумом і корекції матеріалу або самого задуму (Біла, 2011). Подібний механізм функціонує і при створенні візуального образу, інтерпретації неоднозначної ситуації та формуванні особистісного образу подій.

Естетичне сприймання особливо виразно демонструє конструктивність, оскільки естетично організований об'єкт містить кілька рівнів інформації. Художній твір, дизайн або візуальна композиція можуть сприйматися через колір, форму, ритм, баланс, стиль, техніку, зміст та емоційну виразність. Кожний із цих параметрів може стати основою іншої категоризації та іншого способу інтерпретації.

Модель естетичного оцінювання Г. Ледера та співавторів (Leder et al., 2004) показує, що за первинним перцептивним аналізом відбуваються класифікація, когнітивне опанування та оцінювання. Якщо об'єкт порушує очікування, він потребує складнішої перебудови, а отже створює сприятливіші умови для творчого перцептивного опрацювання. М. Пеловскі та співавтори (Pelowski et al., 2016) показують, що така невідповідність може приводити до зміни інтерпретації та когнітивних схем суб'єкта.

Естетичні здібності у цій системі доцільно розглядати як індивідуально-психологічні ресурси диференціації та інтерпретації. Вони не є тотожними творчому сприйманню. Водночас розвинені естетичні здібності збільшують кількість візуальних відношень, які можуть бути виділені суб'єктом, і тим самим збагачують матеріал для подальшої інтерпретації (Myszkowski et al., 2014; Myszkowski & Zenasni, 2016).

Функціональний зв'язок між естетичними здібностями та творчим сприйманням можна визначити так: естетичні здібності забезпечують більш диференційоване опрацювання естетично значущих властивостей, тоді як творче сприймання визначає

можливість перебудови цієї інформації у новий перцептивний образ. Конструкти взаємодіють, але виконують різні психологічні функції.

Важливу роль відіграє попередній досвід. Він полегшує розпізнавання тонких відмінностей, однак може закріплювати звичні способи бачення. Творче сприймання потребує балансу між використанням наявного досвіду та готовністю до його перегляду. Знання стають продуктивними тоді, коли розширюють репертуар можливих способів інтерпретації, а не лише забезпечують впізнавання засвоєного зразка.

Узагальнення розглянутих положень дає змогу виділити взаємопов'язані етапи творчого сприймання: орієнтування на новизну або невідповідність; перцептивну диференціацію властивостей та відношень; актуалізацію попередніх категорій і аналогій; побудову гіпотез; їх перевірку; перебудову початкової інтерпретації; інтеграцію сформованого образу до структури досвіду. Ці етапи не є лінійними й можуть повторюватися до стабілізації сприймання.

Естетичне сприймання залучає всі названі етапи, однак особливо виразним у ньому є оцінювальний компонент. Оцінювання не обмежується уподобанням, а стосується переживання цілісності, виразності, організованості та смислової насиченості відношень. Водночас воно опосередковане культурним та індивідуальним досвідом, тому творче сприймання не передбачає орієнтації на єдиний універсальний естетичний стандарт.

Запропоноване розуміння має значення для психологічної та освітньої практики. Якщо сприймання є механізмом конструювання досвіду, його розвиток має включати завдання, які перешкоджають передчасному завершенню інтерпретації та спонукають порівнювати альтернативні способи організації матеріалу. Художні твори, дизайнерські композиції, неоднозначні зображення й незнайомі візуальні системи можуть використовуватися для розвитку виявлення відношень, аналогізування, гнучкої категоризації та аргументації перцептивних суджень.

Таку роботу не слід ототожнювати з навчанням певного «правильного смаку». Її психологічне завдання ширше - формувати здатність сприймати інформацію як таку, що може бути по-різному організована й осмислена, зберігаючи при цьому опору на реальні властивості стимулу. Творче сприймання не є довільним фантазуванням: продуктивна інтерпретація має відповідати доступній інформації, але може організовувати її способом, який не був очевидним на початку взаємодії.

У підсумку творче сприймання можна представити як цикл «сприймання - конструювання - досвід». Сприймання забезпечує диференційований матеріал; конструювання організує його за допомогою аналогій, категорій, гіпотез і стратегій; сформований образ включається до досвіду; накопичений досвід змінює подальше сприймання. Творчий характер циклу виявляється тоді, коли результат не зводиться до автоматичного відтворення наявної схеми.

Висновки. Творче сприймання є активним психологічним процесом, у межах якого нова, неповна або неоднозначна інформація перетворюється на організований і осмислений образ. Його творчий характер визначається здатністю суб'єкта диференціювати відношення, формувати перцептивні гіпотези, гнучко використовувати аналогії, змінювати принципи категоризації та перебудовувати інтерпретацію, якщо усталена схема виявляється недостатньою.

Стратегіальний підхід до творчого мислення та дослідження у сфері творчого конструювання дають підстави розглядати сприймання як складову ширшої системи конструювання досвіду. Суб'єкт не отримує готового образу дійсності, а організує його за допомогою стратегій відбору, зіставлення, перетворення та оцінювання інформації.

Естетичне сприймання є особливо інформативною сферою для аналізу цих механізмів. Естетичні здібності не є тотожними творчому сприйманню, однак можуть виступати ресурсом перцептивної диференціації та інтерпретаційної насиченості. Їхній внесок полягає у збільшенні спектра відношень, доступних для подальшої організації та перетворення.

Запропонована теоретична модель описує творче сприймання як рекурсивний цикл орієнтування на новизну, перцептивної диференціації, актуалізації попереднього досвіду, аналогізування й категоризації, побудови гіпотез, їх перевірки, перебудови та інтеграції нового образу до структури досвіду.

Література

Біла, І. М. (2011). *Психологія творчого конструювання в дошкільному віці*. Веселка.

Біла, І. М. (2012). Психологічні особливості сприймання молодшими підлітками нової візуальної інформації. У В. О. Моляко (Ред.), Психологічне дослідження творчих перцептивних процесів на різних вікових рівнях (с. 171–185). Імекс-ЛТД.

Моляко, В. О., Ваганова, Н. А., Гулько, Ю. А., Шепельова, М. В., Третяк, Т. М., Завгородня, О. В., Латиш, Н. М., & Біла, І. М. (2021).

Функціонування творчого мислення в інформаційно-віртуальному просторі суб'єкта (В. О. Моляко, Ред.). Видавець Вікторія Кундельська.

Моляко, В. О., Біла, І. М., Ваганова, Н. А., Гулько, Ю. А., Завгородня, О. В., Латиш, Н. М., Третяк, Т. М., & Шепельова, М. В. (2024). *Функціонування творчого мислення в умовах інформаційної невизначеності* (В. О. Моляко, Ред.). Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України.

Моляко, В. О., Третяк, Т. М., Ваганова, Н. А., & Шепельова, М. В. (2020). Розуміння нової інформації як процес розв'язування задач. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія, 31*(70)(4), 42–50. https://doi.org/10.32838/2709-3093/2020.4/06

Leder, H., Belke, B., Oeberst, A., & Augustin, D. (2004). A model of aesthetic appreciation and aesthetic judgments. *British Journal of Psychology, 95*(4), 489–508. https://doi.org/10.1348/0007126042369811

Myszkowski, N., Storme, M., Zenasni, F., & Lubart, T. (2014). Is visual aesthetic sensitivity independent from intelligence, personality and creativity? *Personality and Individual Differences, 59*, 16–20. https://doi.org/10.1016/j.paid.2013.10.021

Myszkowski, N., & Zenasni, F. (2016). Individual differences in aesthetic ability: The case for an aesthetic quotient. *Frontiers in Psychology*, *7*, Article 750. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2016.00750

Pelowski, M., Markey, P. S., Lauring, J. O., & Leder, H. (2016). Visualizing the impact of art: An update and comparison of current psychological models of art experience. *Frontiers in Human Neuroscience, 10*, Article 160. https://doi.org/10.3389/fnhum.2016.00160

References

Bila, I. M. (2011). *Psykholohiia tvorchoho konstruiuvannia v doshkilnomu vitsi [Psychology of creative construction in preschool age]*. Veselka. [in Ukrainian].

Bila, I. M. (2012). Psykholohichni osoblyvosti spryimannia molodshymy pidlitkamy novoi vizualnoi informatsii [Psychological characteristics of younger adolescents' perception of new visual information]. In V. O. Moliako (Ed.), Psykholohichne doslidzhennia tvorchykh pertseptyvnykh protsesiv na riznykh vikovykh rivniakh [Psychological research on creative perceptual processes at different age levels] (pp. 171–185). Imeks-LTD. [in Ukrainian].

Leder, H., Belke, B., Oeberst, A., & Augustin, D. (2004). A model of aesthetic appreciation and aesthetic judgments. *British Journal of Psychology, 95*(4), 489–508. https://doi.org/10.1348/0007126042369811

Moliako, V. O., Bila, I. M., Vahanova, N. A., Hulko, Yu. A., Zavhorodnia, O. V., Latysh, N. M., Tretiak, T. M., & Shepelova, M. V. (2024). *Funktsionuvannia tvorchoho myslennia v umovakh informatsiinoi nevyznachenosti [The functioning of creative thinking under conditions of informational uncertainty]* (V. O. Moliako, Ed.). Instytut psykholohii imeni H. S. Kostiuka NAPN Ukrainy. [in Ukrainian].

Moliako, V. O., Tretiak, T. M., Vahanova, N. A., & Shepelova, M. V. (2020). Rozuminnia novoi informatsii yak protses rozviazuvannia zadach [Understanding new information as a problem-solving process]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seriia: Psykholohiia, 31*(70)(4), 42–50. https://doi.org/10.32838/2709-3093/2020.4/06 [in Ukrainian].

Moliako, V. O., Vahanova, N. A., Hulko, Yu. A., Shepelova, M. V., Tretiak, T. M., Zavhorodnia, O. V., Latysh, N. M., & Bila, I. M. (2021). *Funktsionuvannia tvorchoho myslennia v informatsiino-virtualnomu prostori subiekta [The functioning of creative thinking in the subject's informational and virtual space]* (V. O. Moliako, Ed.). Vydavets Viktoriia Kundelska. [in Ukrainian].

Myszkowski, N., Storme, M., Zenasni, F., & Lubart, T. (2014). Is visual aesthetic sensitivity independent from intelligence, personality and creativity? *Personality and Individual Differences, 59*, 16–20. https://doi.org/10.1016/j.paid.2013.10.021

Myszkowski, N., & Zenasni, F. (2016). Individual differences in aesthetic ability: The case for an aesthetic quotient. *Frontiers in Psychology, 7*, Article 750. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2016.00750

Pelowski, M., Markey, P. S., Lauring, J. O., & Leder, H. (2016). Visualizing the impact of art: An update and comparison of current psychological models of art experience. *Frontiers in Human Neuroscience, 10*, Article 160. https://doi.org/10.3389/fnhum.2016.00160

Отримано: 01 09 2026 року
Прорецензовано: 12 09 2026 року
Прийнято до друку: 30 09 2026 року